

Es Busqueret se'n va de viatge

Una estada a l'illa de Fair

Per **Elisa Miquel Riera**

Durant els mesos d'abril, maig, juny i juliol de 2012 vaig fer una estada a Fair Isle Bird Observatory (Shetland, Gran Bretanya). Van ser 14 setmanes immerses en el món de l'ornitologia. Sens dubte, una experiència fantàstica que val la pena contar.

L'illa de Fair, la més remota de Gran Bretanya, es troba a uns 40Km de distància de les terres més properes. Forma part de l'arxipèlag de les Illes Shetland, al

nord d'Escòcia. La seva extensió és d'uns 15 km² (5 km de llarg i 3 Km d'amplada) i està envoltada d'impressionants penya-segats de fins a gairebé 200 m d'altura al llarg de la costa oest. És famosa arreu del món pels aucells, pels teixits tradicionals de punt i pels naufragis històrics.

L'illa, propietat del National Trust of Scotland, té una comunitat molt ben organitzada. La seva població, d'unes 65 persones, forma una comunitat que es podria

definir d'oberta i, a la vegada, tradicional. Fair Isle és pionera en projectes de turisme de naturalesa, en utilització d'energia eòlica i en dur a terme una gestió sostenible del medi ambient.

A la illa s'hi pot apreciar una clara diferenciació entre el nord i el sud:

A la zona sud hi viu la comunitat en petites parcel·les agrícoles tradicionals.

La zona nord és un paratge natural

dominat per la landa de bruguerola (*Calluna vulgaris*) i bruc vermell (*Erica cinerea*). És en aquesta àrea en què trobem l'observatori d'aus, on vaig viure durant la meva estada. L'àrea de landa és molt especial, és el lloc elegit pels paràsits per a nidificar!, durant l'any hi va haver fins a 150 parelles de paràsit gros (*Stercorarius skua*) i 10 parelles de paràsit coapunxegut (*Stercorarius parasiticus*), aparentment ocupant territori per a cria. En aquesta àrea també hi destaca un aprofitament ramader: cada família té unes 30 ovelles lliures que utilitzen per a producció de carn i de llana. Un esdeveniment que em va semblar molt interessant i en el qual vam participar tota la gent de l'illa, va ser, a mitjan juliol, el de la recollida de les ovelles dels turons per tal d'esquilar-les. Nins, joves i adults ens vam reunir per aquesta jornada de feina de manera cooperativa i amb un entusiasme molt contagiós. I això no va acabar

aquí, després vaig aprendre a filar la llana i a fer els meus primers teixits.

També he pogut escoltar molt bona música, hi ha grans artistes en aquest raconet tan ple de vida. Cada dues setmanes, en dijous, se celebra el "Fair Isle Thursday", en què músics de la comunitat s'apleguen per a fer música tradicional. És digne de veure! I a més, qualsevol excusa era bona per a fer una foguera a la platja i ambientar el capvespre amb bona música.

Les comunicacions amb l'exterior sempre depenen de les condicions meteorològiques. Durant la meva estada, he trobat tant dies assolejats amb molt bona visibilitat com dies de boira espessa i pluges. Una via d'accés és mitjançant un vaixell, el Good Sheperd, i l'altra és via aèria amb una avioneta de 9 places. Així s'arriba a Mainland, l'illa més gran de l'arxipèlag

de Shetland i des d'aquí les comunicacions ja són més senzilles. Sens dubte, arribar fins a l'illa ja és tota una aventura.

El meu viatge a l'illa de Fair va consistir en una estada de 14 setmanes per a col·laborar amb les feines de seguiment d'aus que duu a terme l'observatori, amb el suport del programa europeu Leonardo Da Vinci. Des de fa més de 50 anys, l'observatori estudia la migració dels aucells per tal de saber d'on vénen i cap a on es dirigeixen. Més recentment, també han focalitzat l'atenció en l'estudi de les colònies d'aus marines que crien a l'illa, atesa la seva importància com a indicadors de canvis ambientals en el medi marí. Aquesta feina la realitza el personal de l'observatori i voluntaris. A més, moltes de les activitats de seguiment i control d'aus estan obertes a la participació de qualsevol visitant. Per descomptat, en tot moment preval el be-

nestar de l'au.

Fair està envoltada d'enormes penya-segats que durant l'estiu s'omplen del renou i l'olor d'aucells marins. Una gran diversitat i densitat d'aucells la visiten any rere any; així, crien a l'illa més de 250.000 aucells marins de 18 espècies diferents.

Vaig coincidir amb la temporada de cria i vaig viure l'arribada dels adults, els aparellaments, la posta d'ous, el naixement dels polls i l'abandonament dels nius. A l'illa hi trobem colònies de fulmar (*Fulmarus glacialis*), mascarell (*Morus bassanus*), corb marí (*Phalacrocorax aris-totelis*), paràsit gros, paràsit coapunxegut, gavina tres-dits (*Rissa tridactyla*), llambritja (*Sterna paradisaea*), pingdai becfi (*Uria aalge*), pingdai (*Alca torda*), cadafet (*Fratercula arctica*), noneta (*Hydrobates pelagicus*), èider (*Somateria mollissima*),

llambritja (*Sterna hirundo*), pingdai alablanc (*Cephus grylle*), gavina argentada de potes roses (*Larus argentatus*), gavinot (*Larus marinus*), gavina fosca (*Larus fus-cus*) i gavina cendrosa (*Larus canus*).

Excepte la noneta, totes aquestes espècies són fàcilment observables al llarg de la costa des de finals d'abril fins a finals d'agost. És durant aquests mesos que el personal de l'observatori s'encarrega de fer el seguiment de les colònies.

La meua arribada va venir acompanyada dels primers cadafets, recent arribats de la migració prenupcial. Era la primera vegada que veia una colònia de cadafets i són uns aucells preciosos. Tenen una manera molt curiosa d'aparellar-se: es fan una sèrie de fregaments amb el bec i alguna que altra picada. Fan els nius en llocs bastant inaccessibles i en per-

foracions subterrànies (caus de conills o cavats per ells mateixos). Vam estimar-ne un total de 10.706 individus adults.

Hi ha tres espècies més del grup dels àlcids que crien a l'illa de Fair. Els pingdais i els pingdais becfi nien als penya-segats al voltant de tota l'illa i durant el 2012 se'n va estimar una població de 1.800 i 20.000 individus adults, respectivament. Els pingdais alablanc nidifiquen dins coves per tal de protegir els nius dels depredadors, i hi destaquen pocs centenars d'individus en plomatge nupcial.

Amb el paràsit gros hi vaig passar molt bones estones. És una au enorme i agressiva: les dimensions arriben fins a 58 cm de longitud i 140 cm d'envergadura. El seu comportament davant qui entra a la zona de cria pot arribar a ser molt violent per tal de defensar el seu territori. Ha

Passerell becgro (*Carduelis flavirostris*)

Cadafet (*Fratercula arctica*)

estat impressionant treballar en l'estudi de productivitat d'aquest auccell! A més, el primer auccell marí que vaig anellar va ser un pollet de paràsit gros. Són uns pollets preciosos i molt suaus! Us deixo que jutgeu vosaltres mateixos.

La tècnica tradicional d'alimentació d'aquesta au s'anomena cleptoparasitisme i consisteix en robar el menjar d'altres aucells marins. La primera vegada que ho vaig veure va ser un dia que vam sortir amb la barca a fer controls a les colònies i vam poder apreciar com un paràsit gros robava un peix a un mascarell. De sobte, vam veure com el paràsit perseguia el mascarell en vol, li mossegava la coa i així el mascarell va amollar el peix i el paràsit el va agafar al vol. Va ser una imatge que se'm quedarà gravada per sempre.

Aquest grup d'aus marines són de-

predadores i molt oportunistes. També vam estudiar les dietes a partir del contingut de les egagròpiles que trobàvem als costats dels nius. D'aquí vam extreure que el tipus de presa més comuna era el peix, àlcids (aucells marins) i, en tercer lloc, petits mamífers. No es sap molt bé on passen l'hivern, però sempre ho fan enmig de l'oceà a zones d'alta producció (alta quantitat d'aliment disponible). Em va cridar l'atenció que quasi un 20% de les egagròpiles trobades durant la temporada de cria passada provenien de petits mamífers.

De paràsit coapunxegut n'hi ha moltes menys parelles. Comparteix amb el paràsit gros l'hàbitat de cria i perd en competència territorial. A més, el paràsit gros és també depredador dels seus polls. Durant l'última temporada únicament un poll va sortit del niu! Els últims 10-15 anys

la productivitat d'aquesta espècie ha baixat molt, com també la població d'individus adults.

La llambritja àrtica és l'auccell que realitza la migració més llarga. Cria a les altes latituds de l'hemisferi nord i hiverna al sud fins a l'Antàrtida; són unes grans viatgeres! Vam comptabilitzar-ne fins a 227 adults aparentment incubant a les costes rocoses. Aquesta espècie defensa les colònies de cria amb forts crits quan sent alguna amenaça. Els dies que tocava treballar a les colònies dels xatracs, igual que amb els paràsits, havíem de dur de complement un capell per a protegir-nos de possibles cops al cap amb les potes dels aucells. És interessant destacar que la població adulta present a l'illa és molt diferent any rere any, ja que aquesta espècie no nidifica sempre al mateix lloc.

Destaca també una població important de mascarells que crien a l'illa. El recompte d'aquesta espècie va donar uns 3.862 individus aparentment ocupant nius. El mascarell és l'au més gran en envergadura de l'Atlàntic Nord, fins a 180 cm. La primera parella que va nidificar amb èxit a l'illa va ser a l'any 1975; així, és una colonitzadora recent.

La població més important de Fair en nombre d'individus és de fulmars, els trobem a tot arreu al llarg dels penya-segats illencs. S'estima que hi ha uns 30.000 individus criant-hi. Aquesta au pertany a la família dels petrells i, tal com fan totes les espècies d'aquesta família, com a mètode de defensa quan se senten amenaçats disparen un líquid molt pudent. Quan ens trobàvem dins les colònies, si ens feria aquest líquid ens deixava empremta per una bona partida de dies!. D'altra banda,

és usual veure'ls jugar amb el vent en els límits dels penya-segats.

La colònia de nonetes és molt petita, consta d'unes 10 parelles. Vam fer-hi algunes campanyes d'anellament, però sobretot vam treballar en campanyes d'anellament de migrants mitjançant reclams. Durant el mes de juliol vam anellar 424 individus i 2 exemplars de petrell cuaforçat (*Oceanodroma leucorhoa*)! Increïblement emocionant.

L'illa de Fair és segurament un dels llocs d'Europa amb més diversitat d'aucells marins que hi crien per superfície de territori. Tot i així, les poblacions i la seva productivitat han baixat, i les dietes són nutricionalment més pobres. Per això, des de l'observatori s'estudien les poblacions any rere any, es fan recomptes poblacionals, estudis de productivitat, de supervi-

vència d'adults, de dietes i de freqüència d'alimentació del poll. Es pretén augmentar el coneixement de la biologia de les espècies i, així, contribuir en la conservació d'aquest grup.

Mentre treballàvem a la costa, sempre hi era present la foca gris (*Halichoerus grypus*) que hi cria, i, alguna vegada, la foca comuna (*Phoca vitulina*). Aquesta última, a dia d'avui no hi cria.

A més dels aucells marins, l'illa de Fair és un lloc molt atractiu per a les aus migratòries! La seva remota localització entre les illes Orkney i la resta d'illes de l'arxipèlag de Shetland, la fan especialment atractiva per a les aus migratòries.

Durant la passada primavera vam rebre la visita de diverses aus provinents d'Amèrica del nord: gavins de Delaware (*Larus delawarensis*), cetla rossa ameri-

Gavina tres-dits (*Rissa tridactyla*)

Alosa banyuda (*Eremophila alpestris*)

cana (*Anas crecca carolinensis*) i passerell de Hornemann (*Carduelis hornemanni hornemanni*). Cal destacar que també s'hi va veure un representant de la subespècie d'aquest passerell provinent d'Escandinàvia: *Carduelis hornemanni exilipes*.

Va ser molt interessant poder observar rars migrants del nord-est d'Europa, com la boscarla dels arrossars (*Acrocephalus agricola*), el boscarler fluvial (*Locustella fluviatilis*) i el rossinyol rus (*Luscinia luscinia*).

També van aparèixer alguns migrants del sud d'Europa, més fàcilment observables a les nostres terres però que resulta molt excitant veure'ls a latituds superiors,

com ara l'oronella coa-rogenca (*Cecropis daurica*), el puput (*Upupa epops*) i una famella de busqueret de garriga (*Sylvia cantillans*), que va ser la primera femella acceptada pel "British Ornithologist Rarity Committee".

Altres sorpreses van ser el rasclat pintat (*Porzana porzana*), l'àguila marina (*Haliaeetus albicilla*) i la grua (*Grus grus*).

També van passar per l'illa el passerell carminat (*Carpodacus erythrinus*), la busqueta icterina (*Hippolais icterina*) i l'alosa banyuda (*Eremophila alpestris*) que són migrants rars al Regne Unit però, alhora, migrants que se solen veure anualment a Fair. Més comuns són, per exemple, el

tord flassader (*Turdus torquatus*), el menjamosques negre (*Ficedula hypoleuca*) i el fuell de collar (*Charadrius morinellus*).

Alguns migrants que crien a Fair isle són, per exemple, el corb (*Corvus corax*), el passerell bec-gros (*Carduelis flavirostris*), la coablanca (*Oenanthe oenanthe*), la titina d'aigua (*Anthus petrosus*) o la garsa de mar (*Haematopus ostralegus*), entre d'altres.

Una altra espècie que requereix ser esmentada és el passaforadí de Fair (*Troglodytes troglodytes fridarensis*), un endemisme de l'illa. El seu cant és també molt característic al llarg dels penya-segats.

No hi ha secrets per a trobar aus a l'illa de Fair, ja que són a tot arreu! Ara bé, sempre hi ha sorpreses. Un molt bon exemple seria el busqueret magnòlia (*Setophaga magnolia*) que es va trobar durant el mes de setembre en els penya-segats de l'oest.

Un fet curiós és que, cada vegada que s'identifica una raresa a l'illa, s'avisava a l'observatori i d'allà en parteix una furgoneta amb una bandera vermella que fa la volta a tota l'illa per recollir tothom interessat en veure l'au. És tot un espectacle.

Durant els períodes migratoris (finals de març - mitjan juny i agost - finals

d'octubre) l'observatori fa un cens diari a tota l'illa per tal de reportar totes les espècies presents. A més, hi ha trampes d'aus (Helgoland) repartides al llarg del nord i es duu a terme anellament per aprendre sobre la migració dels aucells i el seu comportament. Les aus migratòries que s'observen són registrades i els resultats es discuteixen diàriament a les 21h al bar de l'observatori amb una tassa de xocolata calenta i pastís. Residents de l'illa, personal de l'observatori i visitants, tots són benvinguts.

Per acabar, vull remarcar que m'ha agradat molt veure tota aquesta gran di-

versitat d'aus en el seu hàbitat natural. He après moltíssim amb aquesta experiència i he gaudit molt fent-ho! L'illa de Fair és un lloc conegut pels aucells i amb raó; però és el conjunt socioambiental de l'illa el que la fa especial. Ha estat un luxe haver fet les primeres passes en el món de la ornitologia a l'illa de Fair, un lloc més que recomanat per visitar! I aprofit per a donar les gràcies a Nick Riddiford, ja que sense ell aquesta aventura no hauria estat possible. •